

Değerli konuklar, İş dünyasının saygıdeğer temsilcileri ve Değerli Basın Mensupları, TÜSİAD Yönetim Kurulu adına sizleri saygı ve sevgiyle selamlıyor, bugün aranızda olmaktan büyük mutluluk duyuyorum.

Bir seçim dönemini daha geride bıraktık. Türkiye son 4 yılda oldukça yoğun bir siyasi gündemle karşı karşıya kaldı. Bu süreçte ekonomik sorunlarımıza hep kısa vadeli çözümler üretmeye çalıştık. Bugün artık daha uzun vadeye odaklanıp, ülkemizin geleceği ve ekonomimizin rekabet gücünü nasıl artıracığımızı tartışabiliriz. Başlığı büyüme ve istihdam olan bu konferansta sizlere uzun vadeli bir bakış açısı sunmaya çalışacağım.

Değerli konuklar,

Kısa vadeli çözümlerin her zaman bir maliyeti vardır, o da finansal istikrardaki yıpranmadır.

Bol ve ucuz para ister dışardan sermaye akımları ile gelsin ister içeride yaratılsın her zaman iki temel soruna yol açar, yüksek borç ve enflasyon. Kısa vadede büyüme ve istihdamı artıran genişlemeci politikalar, borcun ve enflasyonun da artmasına neden olur. Bu nedenle yüksek büyüme değil, sürdürülebilir yüksek büyüme, sürdürülebilir finansman ve düşük enflasyon ana politika hedefi olmalıdır. Asıl tartışma da budur. Hem finansal istikrarı hem de yüksek büyümeyi bir arada nasıl sağlayabiliriz? Çünkü istikrardan taviz vererek büyümek işsizlik ve kalkınma sorunlarımız açısından geçici bir çözümdür.

Bugünkü toplantımızın başlığı malum büyüme ve istihdam. Biz bu başlığı finansal istikrar, büyüme ve istihdam olarak düşünüyoruz. Çünkü biri olmadan diğeri kalıcı olmuyor. Türkiye nasıl büyüme ve istihdam yaratır sorusuna cevap verebilmek için önce finansal istikrarı nasıl sağlayacağımıza karar vermemiz gerekiyor.

Finansal istikrarın sağlanması için önceliğimiz enflasyon oranının en kısa sürede düşük tek haneli seviyelere getirilmesi olmalıdır. Hepimiz gördük ki enflasyon hedeflemesinden vaz geçildiğinde çok kısa bir süre içinde yeniden çift haneleri görüyoruz. Tasarruf sahipleri birikimlerini enflasyondan koruyabilmek için dövize ya da altına yöneliyor. Bu nedenle, iş dünyası daha düşük faizli olduğu için dövizle borçlanmayı tercih ediyor. Yüksek enflasyon insanımızı kendi para biriminden uzaklaştırıyor. Kendi para birimimizde uzun vadeli düşük faizli finansmana erişim kısıtlanıyor. Yüksek enflasyon yalnızca hayat pahalılığına ve gelir eşitsizliğine değil, ekonomide dolarizasyona yol açıyor. Bugün döviz cinsinden borçlanmanın nasıl büyük bir sorun olduğunu hep beraber görüyoruz. Bu sorunu çözmenin yolu serbest piyasa ilkelerine bağlı kalarak enflasyonu düşürmektir.

Biz açık bir ekonomiyiz. Yurt dışı ile daha fazla ticaret yapmak, oradan daha fazla yatırım çekmek istiyoruz. Teknoloji odaklı sürdürülebilir büyüme istiyoruz. Düşük enflasyon ve iyi regülasyon ile dolarizasyon sorunumuzu çözebiliriz. O yüzden ekonomimizi tekrar sağlıklı ve sürdürülebilir yüksek büyüme patikasına döndürecek programın en önemli önceliği enflasyonla mücadele olmalıdır.

Tabii ki enflasyonla mücadelede de kalıcı bir zafer temel hedefimiz. İş dünyası Ağustos ayında yaşanan şok sonrası enflasyonla mücadele kampanyasına çeşitli indirimler ile destek oldu. Hepimiz elimizi taşın altına koyduk. Kur ve faizdeki bozulmanın, girdi maliyetlerindeki artışların şirket bilançolarına; istihdam yaratma ve yatırım yapma kapasitelerine çok ciddi negatif etkileri olmasına rağmen iş dünyası desteğine devam etti. Ama artık kalıcı çözümler üretmek zamanı.

Enflasyon hedeflemesi temelde Merkez Bankası'nın görevi olmakla beraber ekonomi yönetiminin aldığı tüm kararlar da enflasyon hedefiyle mutlaka uyumlu olmalıdır. Mali disiplinin başarılı bir şekilde devamının yanında, bütçe dışı harcamalar, Kredi Garanti Fonu gibi araçlar kullanılırken de finansal istikrarı öncelik olarak benimsemeliyiz.

Finansal istikrarı sağlamak için mevcut birikmiş döviz cinsinden borçlar için de bazı çözümler üretmemiz gerekiyor. Malum bunların bir kısmı açık döviz pozisyonlardan dolayı sorunlu krediye dönme potansiyeli taşıyor. Bunların tespit edilip banka bilançolarından çıkarılması için gerekli mekanizmaların oluşturulması gerektiğine inanıyoruz. Bankacılık sektöründe hala kredilerin mevduata oranı %120'ye yakın, Türk lirası cinsinden oranlar daha da yüksek. Dolayısı ile ekonomimizi finanse edebilmek için yabancı kaynaklara erişmek zorundayız.

Bankacılık sektörünün elindeki kaynakları en verimli alanlara aktarabilmesi, taze kredilerle ekonominin sağlıklı büyümesini sağlayabilmesi için sorunlu kredilerle ilgili somut adımların aciliyet kazandığına inanıyoruz. Önemli olan geçmişteki tercihlere takılmadan, en kısa sürede, bugün doğru olanı yapmaktır.

Finansal istikrarı sağlayacak güvenilir, bütüncül bir programı ortaya koyabilirsek, en kırılgan ülkeler listesinden çıkacağımız gibi, sürekli kurlara bakmak zorunda da kalmayacağız. Çünkü kalıcı düşük enflasyon ve borçları azaltıcı bir program varsa, kurla ilgili de bir sorun kalmayacaktır. Yatırımcı güvenini artık somut icraatla sağlamak için önümüzdeki dönem çok önem kazandı.

Değerli konuklar,

TÜSİAD kurulduğu günden bu yana reform diyen bir kurum. Çünkü reform ihtiyacı hiçbir zaman biten bir şey değil. Bizim ekonomik, sosyal ve siyasal pek çok reforma ihtiyacımız var.

Bunların en önde gelenleri demokrasi ve hukuk. Hukukun üstünlüğü kurallı ve güven veren bir ekonominin ön koşuludur. Temel hak ve özgürlüklerin güvence altında olmadığı bir sistemde yatırım, istihdam, girişimcilik ve inovasyondan bahsetmek mümkün değil. Mevcut küresel dengelerde, ancak bir hukuk devleti ve özgürlükler toplumu olan bir Türkiye uluslararası rekabet gücü sahibi olur, yatırım çeker ve istikrarla büyür.

Hukuk devletini güçlendirmek demek ülkemizi ve ekonomimizi güçlendirmek demektir. Devletin kendini hukukun kurallarıyla bağladığı bir sistem ekonomide de çok ihtiyaç duyduğumuz güveni verebilir. Ekonomik anlamda yapacağımız tüm reform ve istikrar programlarının başarısı bu toplumsal güvenin sağlanmasıyla doğru orantılıdır.

Dünyanın en önde gelen ekonomileri, kurumları yanında, dinamik reform yapma kapasiteleri ile bugünlere geldiler.

Değerli konuklar,

Ekonomide hangi reformlara ihtiyacımız var? Birkaç kategoride değerlendirmek isterim.

İlki finansal istikrar için ihtiyacımız olan reformlar:

- Kurumların güçlendirilmesi
- Sermaye piyasalarının derinleşmesi ve sigortacılık sektörlerinin geliştirilmesi
- Finansal kapsayıcılığın artırılması, kayıt dışı ekonomi ile çok daha sıkı mücadele
- Kamu maliyesinde şeffaflığın artırılması, kamu ihale sisteminin daha şeffaf ve etkin hale getirilmesi

İkincisi verimliliği ve rekabet gücünü artıracak reformlar

- Eğitim reformu
- Vergi reformu
- İşgücü piyasası reformu
- Enerji sektöründe arz güvenliği ve sürdürülebilirlik

- Tarım ve gıda reformu
- Sanayide yüksek katma değerli üretimi için reform
- Teknoloji ve inovasyonun geliştirilmesi ve haksız rekabetten korunması
- Ve yukarıda saydığım tüm alanlar için de geçerli olmak üzere ekonomide dijital dönüşümü sağlayacak reformlar

Üçüncüsü kapsayıcı büyüme için gereken reformlar

- Toplumsal cinsiyet eşitliği
- Bölgesel kalkınma ve bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılması

Sizlere uzun bir liste verdim. Alt başlıkları inanın daha da uzun. Ama tüm bu reformlara ilişkin TÜSİAD'ın çalışmaları raporları ve kamuda ilgili mevzuata ilişkin görüş ve önerileri kapsamlı bir şekilde elimizde var. TÜSİAD'ın 9 yuvarlak masası altında 38 Çalışma Grubu'nda üyelerimizin temsil ettiği 4000'i aşkın firmanın üst düzey yöneticileri ve uzmanları, alanlarının en iyisi olan akademisyen ve uzmanlarla beraber çalışarak bu görüş ve raporları oluşturuyorlar. Sayın Cumhurbaşkanımız ve ilgili bakanlıklarımızla ekonomimizin ihtiyaç duyduğu reformlarla ilgili olarak sürekli bir iletişim içerisindeyiz.

Önümüzdeki dönemde burada saydığımız pek çok başlık üzerinde daha yoğun çalışma fırsatı yakalayabilmeyi ümit ediyoruz. Çünkü bir ekonominin kalkınması ancak ve ancak reformlarla gerçekleşebilir. Hepimiz kısa vadeli politikaların sürdürülebilir büyüme sağlamadığını, kuru artırımın rekabet gücünü artırmadığını gördük. Artık ekonomide sadece iki konu olmalı, istikrar ve verimlilik. Bu yol daha zor bir yol ama başka yol artık istesek de kalmadı. Tüm dünyada ekonomiler yavaşladıkça daha fazla reforma yöneliyorlar. Teknolojik gelişmeler karşısında en büyük ekonomiler bile bocalıyor ve içeride kendi teknolojilerini nasıl daha fazla geliştireceklerini nasıl daha verimli olabileceklerini tartışıyorlar.

Küresel düzeyde popülizmin yükselmesi, korumacı eğilimlerin ve söylemlerin artması aslında teknolojik değişimin getirdiği yeni rekabet koşullarının bir dayatmasıdır. Korumacı politikalar hep gümrük tarifeleri üzerinden bugün tartışılabilir da asıl mesele ülkelerin teknolojilerini ve verilerini korumak istemesidir. Bugün Amerika Çin arasındaki ticaret müzakerelerinde tarifeler asıl tartışma konusu değil, yalnızca birer araçtır. Asıl tartışma fikri mülkiyet hakları üzerinde yaşanmaktadır.

Avrupa, Japonya ve Amerika gibi devler küresel rakiplerine karşı teknolojik olarak geride kalmamak için atılım içindeyken, kur ve faiz tartışmamız bizi dünyanın gerçek gündeminden uzaklaştırır. Acilen eğitim reformu başta olmak üzere, dijital dönüşüme ayak uyduracak, inovasyonu artıracak bir yapısal dönüşüme ihtiyacımız var. Bu dönüşümle beraber küresel ekonomik sisteme nasıl entegre olacağımızı da planlamamız gerekiyor. Dünya ekonomisi giderek dijitalleşirken, hizmet sektörlerinin ticaretteki ağırlığı giderek artarken Türkiye'nin en önemli ticari bağı sadece sanayi ürünlerini kapsayan bir Gümrük Birliği anlaşmasıdır. Tam üyelik sürecimiz yerine bir model arayışı hatasına kesinlikle düşmeksizin, Gümrük Birliği anlaşmasının acilen güncellenmesi, Türkiye'nin dijital tek pazarın bir parçası olmasını sağlamak Türkiye'nin milli menfaatleri açısından öncelikli hedefimiz olmalıdır.

Batı ve AB ile olan ilişkilerimiz bu çalkantılı dönemde hala gündelik gelişmelere göre iniş çıkışlı seyreliyor. Bu ilişkilerin ortak çıkar ve değerler anlayışıyla yürütülmesi ülkemizin geleceği açısından gereklidir. Türkiye'nin AB pazarına erişimi ve Batıyla olan güçlü ilişkileri diğer tüm bölgelerle olan ilişkilerinin de en önemli belirleyicisi olmaya devam etmektedir. Çin'in başlattığı Kuşak ve Yol projesinin, ülkemizin de içinde olduğu enerji hatlarının ve Orta Doğu'nun Avrupa'ya açılan kapısı konumundaki Türkiye'nin çıkarlarının sadece Batı veya sadece Doğu eksenli olması mümkün değildir. Avrupa ekonomisi ile bütünleşirken aynı zamanda bir Avrasya merkezi olarak tüm dünyaya açık bir Türkiye'nin 21. yüzyılda yükselen bir ülke olacağına olan inancımız tamdır.

Değerli Konuklar,

Bu başarılı etkinlik için Ekonomist ve Capital dergilerine, Amcham'e ve destekleyen tüm kurumlara teşekkür ediyor, hepinizi bir kez daha TÜSİAD Yönetim Kurulu adına saygıyla selamlıyorum.